

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

РІК LL Ч. 197. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 9. жовтня 1943. No. 197. Jersey City, N. J., Saturday, October 9, 1943. VOL. LL

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Сенатори домагаються ліпшої заграничної репрезентації

ВАШИНГТОН. — Три з п'яти сенаторів, що відбули подорож довкруги світу склали звіт із своїх помічень на довірочній сесії сенату. Це такі сенатори: Ричард Б. Росел, як предсідник комісії, Джеймс Мід та Генрі Кабот Ладж, як члени. Із того, що вони сказали, продерлося до прилюдного відома таке: Без огляду на вислід дискусії над замітками та критикою недомагань в нашій заграничній політиці, чи в веденню війни, сенат не змінить свого становища в справі творення якогось міжнародного тіла для втримання миру. Американська закордонна політика виказує справжні недостачі в веденню заграничних справ, як теперішних так і післявоєнних. Для заради треба конечно мати

відповідніших дипломатів на заграничних постах, що вмiлиб працювати як цілість, а не як окремі особи. Колиб Росія відступила Америці летунські бази на Тихоокеанським побережжю, Америка моглаб заощадити життя цілому мiліонові своїх воєнків. Треба ліпшого порозуміння в справі доставки земного олію з країв Малої Азії, бо досі Америка доставляє його понад свої сили, а азійський олій чомусь то переходується аліянтами. Наші воєнки назагал вдоволені зброєю й амуніцією та харчами й ліками, які їм постачає управа армії та воєнної флотії. Для ясности воєнного положення воєнки домагаються, щоб американська публіка діставала більше інформації про хід подій.

Японія покидає базу Віла на Коломбангарі

НОВА СОВЕТСЬКА ОФЕНЗИВА НАД ДНІПРОМ.

Московський комунікат каже, що по короткій перерві в своїй офензиві червона армія проломала розхвалену німецьку оборону лінію на Дніпрі й встановилася в трі місяцях на західному березі.

Червона армія теж зліквідувала останній німецький опір на Кавказі, коло Тамані. Вона добула теж важну німецьку базу в Невелі, недалеко границі Латвії.

ТРИ ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ, КАЖУТЬ, СТОЯТЬ ЗА „СПІЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ“ ЗА ЄВРОПУ.

Антоні Іден, британський секретар заграничних справ, відбув з представниками менших держав останню конференцію перед відїздом на конференцію трьох великих держав у Москві. Він заявив, що Америка, Британія й Росія не будуть ділити Європи на осiбні сфери впливів, а будуть старатися дійти до якогось порозуміння на основі „спільної відповідальности“. Представники Польщі, Норвегії, Чехословаччини, Голандії й Бельгії висказали своє вдоволення з цього становища Британії.

„ХРИСТІАНСЬКЕ РАДІО“.

Під такою назвою має функціонувати радіо — в Москві. І передавати — польською мовою. Має давати „католицькі програми“ для Польщі.

УСПИХИ НАШОГО СКРИПАКА В КАНАДІ.

З того, що подає канадійська преса виходить, що концертна поїздка відомого скрипака-артиста, Романа Придаткевича, по різних містах Канади увінчується повним успіхом. Українські газети пишуть про ті концерти як „свята української музики“. Критика висловлюється про гру дуже прихильно, як теж високо ставить піаніста і композитора Івана Мельника, що виступає як акомпаніатор і соліст.

ЧЕРГОМ ВІСТУП ЛЮБКИ КОЛЕССИ.

Торонтонська Симфонічна Оркестра, що є під орудою сера Ернеста МекМилена, проголосила ряд концертів в Месей Гол в Торонто при участі найвизначніших світових артистів. Між ними Любка Колесса, славна українська піаністка, виступить на концерті 14. грудня.

Аліантська головна квартира на південно-західному Пацифіку подає в комунікаті, що японці видимо покинули свою головну повітряну базу в Вілі та евакуювали цілу полудневу половину острова Коломбангарі (в Соломонських островах).

До цієї евакуації заставили їх американці, прорізавши кілька тижнів тому комунікаційні лінії, по яких ворог посилав свої засилення на Коломбангарю.

Через кілька останніх ночей, каже американський комунікат, ворог пробував забирати воєнків й матеріали, але американці затопили йому багато барж з великою утратою в людях для ворога.

Віла мала свого часу 10,000 воєнків.

У своїй кампанії в долині Раму на Новій Гвінеї австралійці стрічаються з малим опором.

ЯПОНЦІ ПОДАЮТЬ ЗАТОПЛЕННЯ КОРАБЛЯ СУБМАРИНОЮ.

Як подало японське радіо, аліантська субмарина, здається американська, закралася в японські води при західному побережжю Японії й затопила японський перевозовий корабель з утратою пів тисячки осіб.

СЛУШНА ЗАВВАГА.

Знагоди отворення курсу української мови на Саскачеванським Університеті, що може стати першим кроком до засновання департаменту української мови й літератури на університеті, Канадійський Фармер подає таке:

„Є це дуже можливим. Щоб цього діпняти потрібно мабуть буде нам матеріально причинитись до того діла. Припускаємо, що якщоб найшлися між нами люди, які схотілиб причинитись до цієї народної справи і жертвувати на ту ціль певну суму гроша, університетські власти, як в Канаді так і в Америці, радо погодилисяб установити галузь навчання української мови і літератури в рямах департаменту словянських мов. Чейже український загал в Канаді й Америці це легко може досягнути. Де є добра воля, там є і можливість. Перед нами велика нагода. Використаймо її!“

До цього можна додати, що коли іде про Америку, то це можнаб здійснити без труднощів, колиб тільки були гроші, чи там добродії, що хотілиб на ту ціль жертвувати...

ВІТАЮТЬ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ.

Канадійський „Новий Шлях“ привітав зреорганізування Українського Конгресового Комітету вступною статтею п. н. „Американські українці рушили з місця“, яка кінчиться ось так:

„Завдання і цілі Українського Конгресового Комітету в Злучених Державах Америки є того роду, що тісна співпраця його з Комітетом Українців Канади є не тільки можлива, але й конечна. Тісно вяже їх програмово справа аліантської вигри цієї війни та діяння на аліантському терені в користь українського народу в Європі. Тому не сумніваємось, що до такої тісної співпраці під цим оглядом між обома комітетами скоро прийде. Така спільна співпраця зміцнить і підкреслить значіння обох комітетів не тільки серед північно-американців українського походження, але й серед усіх тих неукраїнських кругів і середовищ та чинників, з якими їм приходиться мати діло. Отже й результат праці Комітетів може бути краший. Вітаємо переорганізований Український Конгресовий Комітет і бажаємо якнайбільших успіхів у його стремліннях!“

ОДЕРЖАВ ПАПРОСКИ ВІД ГЕН. МОНТГОМЕРІ.

„Канадійський Фармер“ згадує за старшого стрільця М. Паладійчука, що брав участь у виправі на Сицилію, та що пишучи в листі до родичів про свої воєнні пригоди згадує за те, що йому „пощастилося одержати в подарунку 15 папіросів від самого ген. Монтгомері“.

УКРАЇНСЬКІ ЄПИСКОПИ ПІДПИСАЛИ МІЖВІРОІСПОВІДНУ ДЕКЛЯРАЦІЮ ПРО СВІТОВИЙ МИР.

Деклярацію про світовий мир, видану визначними провідниками різних віроісповідань, католицького, протестантського й жидівського, підписали 144 особи. Між підписами їх стрічаємо:

Most Rev. Constantine Bohachevsky, Bishop of Ukrainian Greek Catholic Diocese, Philadelphia;

Most Rev. Basil Takach, Bishop (Greek Rite), Diocese of Pittsburgh;

The Right Rev. Bohdan; New York, Bishop of the Ukrainian Orthodox Church of America.

НІМЦІ ШЕ ДАЛІ ДУМАЮТЬ ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ УКРАЇНИ.

ОНА доносить з Швайцарії, що німецьке радіо передає багато про те, що німецька влада задумує кольонізувати українські землі в Галичині. Націстівська пропаганда заявляє, що на східних кордонах Польщі є чотири мiліони акрів орної землі й на ній мають осісти німецькі кольоністи. В першу чергу, каже та пропаганда, ті українські землі будуть віддані німецьким воєнкам, що воювали на східнім фронті, бо вони багато там витерпіли і за це їм належить нагороду. Та про те, що німці зроблять з українськими селянами, які ті землі управляють, націстівська пропаганда не каже нічого. Але ходили чутки, що німці виселяють українських селян до Австрії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

До вигри війни ще далеко

ВАШИНГТОН, (О. В. І.). — Підсекретар військового департаменту, Роберт П. Петерсон, заявив двом сотням представників промислу і робітничих організацій у Вашингтоні, що як пічнеться загальний наступ до досягнення перемоги над ворогом, то Злучені Держави муситимуть докласти всіх зусиль, щоби він вдався.

Підсекретар сказав далі, що „наступ, щоби здобути перемогу, буде найтяжчим нашим завданням”.

„Перемога буде по наших боці, але військові знавці впевняють, що перед нами є ще довга і тяжка боротьба. Цивільне населення також бере в ній участь і мусить робити все можливе, щоби вона скінчилася успіхом. Це повинні мати на увазі люди, які виробляють зброю для наших воєнків на фронті”.

Другу промову на конференції виголосив директор Військової Мобілізації, Джеймс Ф. Бирнс. Він сказав, що цивілі мусять „працювати тяжче, ніж колинебудь, бо до виграння війни ще дуже далеко”.

Бирнс заявив, я „тепер стоїмо далше від перемоги ніж німці стояли в літі 1940 року, або ніпонці після нападу на Перл Гарбор”.

Він остерігав присутних на конференції людей, щоби не рахували на таке заломання моралі в Німеччині, як це було 1918 р.

Бирнс заявив, що є „багато людей, які гадають, що німці в короткім часі пристануть на безумовну здачу, але такі сподівання не мають ніяких основ. Дорога до Берліна і Токіо є довга, тяжка і кривава”.

Директор військової мобілізації сказав, що цивільні робітники повинні докласти всіх зусиль, щоби виробляти якнайбільше військового матеріалу, „бо це незвичайно потрібне нашим хлопцям на фронті; мусимо збільшити воєнні зусилля”.

„Несподіймося, що життя цивільного населення має улекшитися коштом зменшення продукції військового матеріалу сказав Бирнс. „Нині такі часи, що виріб і доставка військового матеріалу стоять на першому місці”.

Знаменна деклярація

Американську пресу обігла знаменна „деклярація світового миру”, видана 144 визначними провідниками американських віросповідань. Хоча підписані під нею церковні провідники підписали деклярацію як особи, а не як в імені своїх церковних організацій, всеж таки деклярація заслугоє на ту широку увагу, яку їй признає американська преса. Належить ця увага цій деклярації не тільки за те, що це перша цього роду спільна заява всіх американських віросповідань, католицького, протестантського, православного й жидівського, а тому, що по своїй сутті заява справді збирає в одну цілість моральні засади світового порядку.

Деклярація виходить зо заложення, що світовий порядок мусить спиратися на моральному законі. За другу основу порядку в світі деклярація признає пошановання прав одиниці, признання гідности людини. Вона осуджує далі гнет і визиск слабих або нерозвинених народів. Вона осуджує доптання прав меншин, етнічних, релігійних і культурних. З чисто позитивного боку, деклярація домагається організації інтернаціональних установ для вдержання мира, опертого на справедливости. Вона домага-

ється розвинення міждержавної економічної співпраці, при тому одначе суспільний лад у кожній державі повинен спиратися на справедливости, на гармонії й суспільній рівновазі, на забезпеченню родини, на співпраці всіх суспільних груп й клас для спільного добра, на життєвій стопі, яка дає можливість як найвищого розвою особи й родинного життя, на пристойних умовах праці й на участі працівників у рішеннях, які дотикають їх дооброуту.

Це резюме деклярації церковних провідників Америки дає тільки побіжне поняття про глибину й вмісність провідних ідей програми. На зібрання їх витрачено певно немало часу й сформулювати їх таким впорядкованим і ясним способом коштувало певно немало труду. Та ця праця й кошт певно придадуться американському громадянству в цю переломову хвилю. Деклярація церковних провідників про моральні основи світового миру певно поможе в значній мірі вбити американському громадянству в голову зрозуміння цієї великої правди, що тривалий мир у світі не може опиратися на несправдливости. Супроти великого значіння церкви в американському суспільному життю

ПРО „РУССКИХ” НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Якийсь А. Вельмін забавився в статистика Західної України, що була під Польщею, і шукає в ній за „русскими”, себто москалями чи там росіянами. Знаходимо ту „статистику” в шікагівській газеті „Русское Обозрение” з 2. жовтня, а це в статті „Русское меншинство”. Отже нарахував отсей Вельмін ні менше ні більше, а 2,270,000 „русского меншинства” в Польщі. І ще зазначає, що це — без українців і білорусів. Комічне при тому, що цей „русский” покликуюється у тій статистиці на промову польського посла Чадека з „східної Малопольщі”, що заявив у польському соймі, що зівстав вибраний „русскими голосами” і тому повинен взяти „русских” в охорону перед „українською агітацією”. Отже той польський посол, подає Вельмін, подав у соймі, що є 1,139,000 „русских”, що „відносяться льояльно до польського народу і польської держави”, очевидно в протиставленню до українців. Ось ту польську „статистику”, Вельмін, очевидно, ще збільшив і так повстало число „2,270,000 „русских” на східних землях Польщі”.

НЕ МОЖУТЬ ЗАБУТИ ПЕТЛЮРИ.

В советській журналі „Українська Література” (з 1943 р.) пишеться про славне „Письмо заporожців до султана” (мабуть з 1679 р.), якого автором є правдоподібно козацький отаман Іван Сірко. Та якийсь Микола Ткаченко згадує не за це історичне письмо, а за „варіант” цього письма, що його написали Щорс і Боженко в 1919 році, а який звернений проти Симона Петлюри і української національної визвольної боротьби. Ткаченко пише, що цей пашквіль „відіграв важну роль у розвалі петлюрівської армії”...

згідна деклярація про основи мира мусить зробити поважне вражіння й велику службу. Вона певно послужить приміром для інших суспільних сил і для інших національних установ піти слідами церков. Як це станеться, тоді можна сподіватися, що в Америці пропадуть підшепти нечестивих до грубого себелюбства.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

ПАРОХІЯ СВ. О. НИКОЛАЯ в Шікаго, Ілл., пошукує ДІРИГЕНТА ХОРУ. Платня згідно з умовою. Першенство мають жонаті, що мають знання провадження хору і можуть провадити оркестру-банду шкільну. 194-

BASILIAN FATHERS
22 Rice Street, Chicago, Ill.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крови для подружого свідцтва.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуги.
X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ**ЩО ДІСТАНУТЬ ПОЛЯКИ З НЕШЕНЕЛ ВОР ФОНД?**

З \$125,000,000, що будуть зібрані в кампанії на фонд „Нешенел Вор Фонд”, дістане Рада Польонії Американської \$3,750,000 на „Польський Ратунковий Фонд”. Як читаємо в польських закличках, то „е це сума більша від тої, яку змогла зібрати Рада Польонії серед американських поляків на протязі трьох років”.

МИРОН ЛИТВІН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАРІКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й ОКЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

і вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646